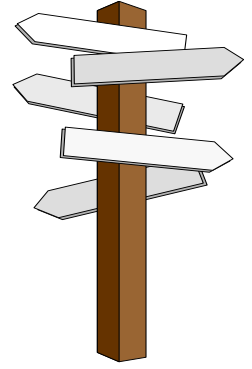

Útjelző

2001 DECEMBER

Az E.K.E. Bányási Osztályának ismertetője

I. évf. 3. sz.

*"A természet varázsát ontja bőven.
A fűben, a virágban és a kőben.
Ó nincs a földön oly silány anyag,
Mely így vagy úgy ne szolgálná javad;
De nincs oly jó, melyben ne volna vész,
Ha balga módra véle visszaélsz!"*

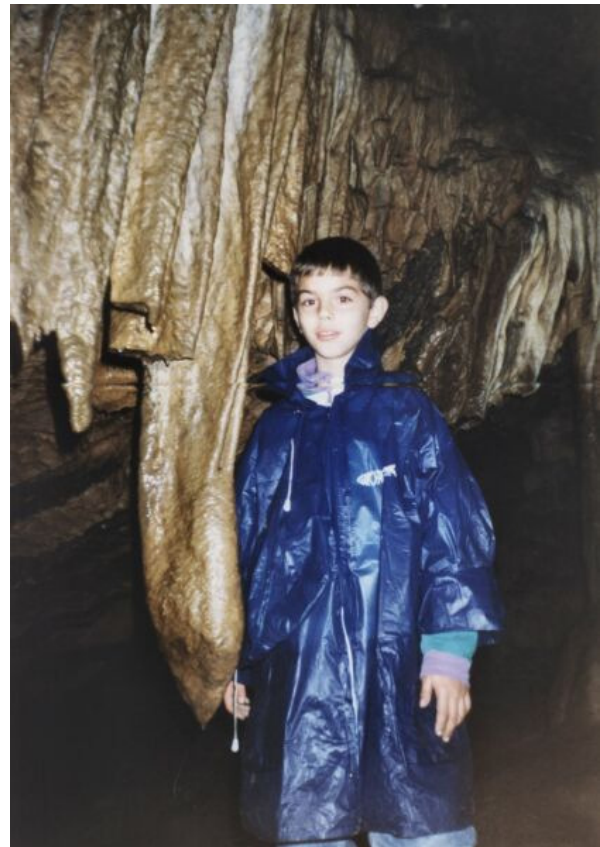
(Shakespeare)

Komárnik titkai

Szeptember végén, Mihály-napi sátorbúcsúztató kirándulásunkon történt, hogy este, a még parázsló tűzhely körül tereferelő társaságunkhoz odalépett egy hazafelé tartó környékbeli és köszönés után azonnal ránkkérdezett: „Mit esznek maguk ezen az odún?” és a Ponikova valamint a Komárnik patakok összefolyásának hajlatában megbúvó barlangbejárat felé bökött. Mondtunk valami vicceset, elodáztuk a választ. Emberünk valószínűleg még sokáig kérdezőgeti majd a nagyarázatra nem vállalkozó táborozókat. Mert válasz nincs, csak a természet hívó ereje ...

A Komárnik-i cseppkőbarlang – a Buhuj barlang után – a második leghosszabb bányási földalatti természetes képződmény. Ma ismert teljes hossza 6.201 méter, melyből 5229 méter térképezett és ebből hozzávetőleg 1.800 métert tesz ki a turisztikai, szakavatott idegenvezetővel bejárható útvonal. A barlang hosszanti irányban enyhén lejt, könnyen becserkészhető. Az alsó és felső bejáratok közötti szintkülönbség 78 méter. Tudományos értéke miatt rezervátumnak nyilvánították. Hazai és külföldi speológusok, valamint tudományos kutatók szinte minden évben felferik itt munkatáborait.

Az Anina-i hegység északi részét alkotó jura korszakbeli és krétakori mészkőben kialakult barlangrendszer két párhuzamos, különböző szinteken kanyargó folyósóból áll. A két barlangsort helyenként keresztfolyósók kötik össze. Mindkét szint tektonikus vonalat követő rétegfelület mentén alakult ki. Mindezt kitűnően követhetővé teszik a kovakő beagyazódások, végig a falak és mennyezetek felületein.

Az „Anyósnylv”-vel sohasem túl korai megismerkedni

Az alsó kővájatban a Ponikova patak fut keresztül, mely az évezredekken át kialakult cseppkőbarlang formálásának legfőbb tényezője. A felső folyósó számos kisebb-nagyobb termet fűz egymásba (Zebrák terme, Agyagterem, Múzeum, Kristályterem, stb), melyeknek mindegyike látványos sztalagmitikus képződményeket rejteget. Ezen alakzatok hasonlóságon alapuló, legtöbbször tréfás elnevezésekkel bírnak, melyek közül egyesek korszakonként és a barlangkutatók fantáziájának függvényében változnak. Manapság ilyenekkel találkozhatunk: Kókuszdió, Meduza (újabbán Hamburger), Anyósnylv, Kis- és Nagyorgona, Totem (Kólásüveg), Betyárok asztala, Cápaszáj, Banánfürt, Szerencsekút, Kínai falak, Hófehérke és a hét törpe, stb.).

... Regél a barlangban és környékén minden – kő, erdő, patak – és a regélő szó visszahív.

Millev

In memoriam Molnár Kornél Árpád

Molnár Kornél Árpád száz éve, 1901 augusztus 3-án született Újpesten. Édesapja Rákospalotán volt állomásfőnök. Édesanyja Kikindából származó szerb asszony volt. Tanulmányait a Debreceni Református Kollégiumban végezte, ahol tanítói oklevelet szerzett. Elveszítve édesapját és anyai nagyszüleit, 1918-ban édesanyjával Oravicabányára költöznek, hogy itt átvegye a nagyszülői örökséget, ami a családi házon kívül egy mézeskalácsos és egy gyertyagyártó műhelyt valamint egy vegyeskereskedést jelentett. A tanítói hivatásról le kellett mondania. 1925-ben feleségül veszi a német származású Hermina Fuchszot, akitől három gyermeke születik.

Már a huszas években az oravicabányai kirándulók fő szervezőjévé válik. Megismerkedik dr. Balogh Ernő professzorral, aki az EKE főtitkára volt. A tanár úr irányításával résztvesz több, a Bánság területén végzett természetkutatói tevékenységben. Tagja volt a Komárnik-i barlang kutatását és feltérképezését végző csoportnak. Legemlékezetesebb cselekedete a Buhuj barlanghoz kapcsolódik, amit az ő vezetése alatt álló négytagú oravicabányai barlangkutató csoport, 1934 június 9-én elsőként járt végig. A barlang középső részén lévő 30 – 35 méter hosszú szűkületben a mennyezet és a víz szintje között alig 5 – 10 cm rés volt. Ezen a részen egy teknőhöz hasonló, erre a célra készített csónakban eveztek át a földalatti patak folyásának irányába. Tettükkért kitüntették és hőskölként ünnepelték az életüket is kockára tevő EKÉ-s csapatot.

Az impériumváltás után elsőként a Bánságban, 1934 február 8-án alakul meg az Erdélyi Kárpát Egyesület Krassói Osztálya, Oravicabánya székhellyel, melynek titkára és fő szervezője lesz. Még ebben az évben vásárolnak egy 0,75 hektár nagyságú rétet, amin 1935-ben felépítik és berendezik hatszobás turistaházukat a Ponyászka patak völgyében. Valamikor ez a vidék a bánsági magyar turisták legkedvesebb kirándulóhelye volt. Ormós Zsigmond, Petheő János és a Délvidéki Kárpát Egyesület más tagjai is, többször megfordultak itt. Árpi bácsi ezt a tradíciót akarta folytatni.

A hatóságoknak nem volt kedvére, hogy egy magyar közösség vezetője volt, ezért 1945-ben letartóztatják és a Zsúlvásárhelyi (Tg. Jiu) internáló táborba zárják. Két évi nyomozás után sem tudtak rábizonyítani semmit. Szabadonbocsátása után, Kolozsváron jelöltek ki neki kényszerlakhelyet. Itt menedékházak gondnoka lett és dolgozott az EKE Tordai Szakadékbeli, Hidegszamos-i és Bükk-i menedékházainál, de még Predealon is. Több ezer kilométer turistautat jelölt meg a Nyugati Kárpátokban, a Radnai havasokban, a Meszes hegységben, a Bucsecsben, a Godján, a Mehádiai (Cserna) és Mehedinți-i hegységekben, de főleg a Szörényi havasokban, még 85 évesen is.

Mikor egy újságíró megkérdezte tőle, „Ha elindulna a saját maga jelölt utakon, meddig érne el?”, azt válaszolta, „Talán a Himalája csúcsáig !”... Minden vagyonát államosították. Nyugdíjazása után (1961) Temesvárra költözött és a Speo-Timiș barlangász egyesület tagja lett. Élete alkonyán, 1985-ben a „Magyar Barlangkutatás” emléklakettjével tüntetik ki Budapesten, amire nagyon büszke volt. Soha nem betegeskedett, mindig vidáman, pedig nagyon szerényen élt. Az ő élete a hosszú élet titka. Megért 86 évet, 1987-től a sági úti temetőben alussza örök álmát.

Az úraalakult EKE Bánsági Osztályának Krassó-Szörény megyében ezeddig csak egyetlen tagja van, Árpi bácsi fia, Molnár Kornél Oravicabányáról. Együtt járunk Ponyászkán édesapja nyomdokain, hogy visszazerezzük legalább a telket melyen a turistaház állt, mert ez utóbbit lerombolták, anyagát elhordták, az utolsó alapköig. Reméljük, hogy a bánsági magyar természetbarát hagyományok feltámasztásában találunk még segítőtársakat és Árpi bácsi álmaiból legalább egy keveset valóra váltunk.

Szabó László

(Brindza József naplójának folytatása)

Pihenő után, tekintve az idő hirtelen komoly elborulását, nem folytattuk utunkat a Pietra Cuzea (Gozna) felé tervszerűen, hanem újra a feljövetelel úton mentünk lefelé az édes gyümölcscsel megrakott, málnabokros szép után, málnát eszegetve. Szemerkélő esőben tettük meg az út utolsó szakaszát a faluig (Ferencfalvág). 3 óra előtt érkezünk meg a „Semenic” szállóba, ahol a teraszon ebéd következett.

Ebéd után autóra ült a társaság és a Brázavai vízelzáró gáthoz autózott ki,

ahol a technika eme nagyszerű vívmányának, elragadtatva adózott a társaság. A gátat és azokat összekötő szigetet körüljárva lementünk az erdészlakhoz. Rövid pihenő után, a faleúszató csatorna mellett cirka 2 kilométer távolságba levő villanytelephez gyalogolt, szép fenyőfákkal szegélyezett úton, a társaság.

A Vízmű és villanytelep megtekintése után megnéztünk két akvaduktot, melyek 40 – 45 méter magasságban a faúszató csatornákat vezetik át a völgyeken, egyik hegytől a másikra. Az U.D.R. kitűnő útján, mely csodás szép hegyes-erdős, csobogó patak menti,

lugasszerűen ránkboruló fák alatti úton mentünk utunk utolsó állomáshelyére, Reșițara.

A Turista Strand mellett elhaladva, 7 óra után értünk be a városba, ahol a Horváth kertben töltöttünk egy kellemes órát, a gyárizenekar szórakoztató hangjai mellett. 8 órakor indultunk Bocșa-Montanaba, ahova 9 óra után érkeztek turistáink fáradt, de a látottaktól lelkes csapata.

Brindza József

A kiránduláson maradt tiszta haszon: 310 lej

2001 október 21 – Honismereti kirándulás

Zsombolya I.

Zsombolyáról az első említés CHUMBUL név alatt az 1332 – 1337 évi pápai tizedjegyzékben történik 1333-ban. Egy 1489-es oklevélben COMBOL név alatt szerepel (Nagy Combol, Középcombol és Belső Combol formában) és ekkor a Csombolyiak birtokaként magyar fennhatóság alatt van. A török uralom alatt (1552 – 1718), lakatlan terület. 1723-ban a Mercy-féle térképen Schumbul név alatt, rétként szerepel.

A bánság osztrák fennhatóság alá kerülését követően Zsombolyára a második nagy telepítési hullámban érkeztek a svábok, Mária Terézia (1740 – 1780) uralkodása alatt. Ekkor Johann Wilhelm von Hildebrand közigazgatási tanácsos javaslatára 402 házat építenek a jövevények számára a hajdani Schumbul, Rabi és Bederta rétek helyén. A telepesek 1766 június 11-én érkeznek meg Johann Franz Sebastian Anton Blencknek katolikus plébános vezetésével: Trier, Pfalz, Mainz, Lotaringia és Luxemburg tartományokból (lásd Stefan Jäger festő alkotását, a „Svábok betelepítése a Bánságba” című triptichont). A telepesek május 1-re gyűltek össze Regensburgnál, majd május 12-én érkeznek Pancsovára. Itt betegség miatt karanténban töltötték el az időt június 9-ig.

Az első itt eltöltött év esős és hideg volt, ezért betegség, mocsárláz tizedelte a betelepülteket. Az első 6 hónapban 215-en haláloztak el a telepesek és 178-an a házipítésre kirendelt munkások közül.

Letelepedéskor a helység két részből állott: a keleti rész a templommal, Landestreu néven és a nyugati rész, Hatzfeld néven.

1768-ban Mária Terézia elrendeli a két rész egyesítését HATZFELD név alatt. A helység nevét Mária Terézia miniszterelnökéről, Karl Friedrich Anton Graf von Hatzfeld-Gleichen-ről (1718 – 1793) kapta.

1778-ban kerül magyar közigazgatás alá és először Temes, majd 1779-től Torontál vármegyéhez tartozik.

Húsz évig Csekonics József (1757 – 1824) horvát származású osztrák tábornok bérlő, majd 1800-ban megveszi a Zsombolya körüli területeket a helységgel együtt.

Zsombolya 1786-tól kapja meg a hetivásárok, majd 1791-től az évi vásárok tartásának jogát.

Az 1848-as harcok alatt tizenöt zsombolyai veszti életét. A zsombolyai temetőben nyugszik Maderspach Ferenc '48-as hős, Fehértemplom védője.

1857-ben megépül a Temesvár-Zsombolya vasúti pálya.

1863-ban kezdik meg Ybl Miklós tervei alapján a helység déli részén a Csitó (Csekonics) kastély építését.

1864-ben Bohn Stefan felépíti cserépgyárát. Ez az első zsombolyai ipari létesítmény.

1868-ban létesül az első pénzügyi intézmény Hatzfelder Sparkassa A. G. Név alatt.

1870-ben felépül az első gőzmalom, a későbbi Prohászka malom.

1878-ban épül a Csekonics féle közigazgatási épület (a belső kastély) amelyben ma a Polgármesteri Hivatal valamint a gimnázium működik.

1879-ben épül a főleg magyarok által lakott Futok negyed (kolónia).

1883-ban megjelenik az első újság a Hatzfelder Sontags-Zeitung.

1899-ben áthelyezik az állomás mellől a temetőt. A helység hivatalos elnevezése: Zsombolya.

1902-ben épül a Jesuleum leányiskola, ma líceum.

1918-ban a háború következtében Zsombolya a Szerb Királyság részévé válik.

1924 április 10-én – az 1923 november 24-i belgrádi egyezmény alapján, cserében a főleg szerbeklakta Módos és Párkány falvakért, Románia megkapja Zsombolyát.

1937-ben a Csekonics család gazdasági nehézségek miatt lebontatja a Csitó kastélyt, ugyanakkor a belső kastélyt megveszi a város és ide költözik a Polgármesteri Hivatal.

1938 augusztus 28-án a tűz martalékvá válik az utolsó 1766-ban épült telepes ház is.

Az 1940 szeptember 5-én lemondásra kényszerített II. Károly román király Svájcba tartó különvonatát, a Vasgárda szeptember 7-én itt megtámadta, lövéseket adva le rá.

1942-ben felépül az ortodox templom.

1948-ban államosítják az összes zsombolyai ipari létesítményt, majd megalakul 2.400 hektáron az állami gazdaság is.

1989-ben Zsombolyán is elindult a demokratizálódási folyamat.

Pálkovács István

A harmincas évek közepén az egyik legaktívabb EKE osztály a Boksánbányai volt. A társaságnak 1935-ben 54, 1936-ban pedig már 68 bejegyzett tagja járta a délbánsági turisztikai ösvényeket. Az alábbi szöveg Brindza József túrakönyvének kivonata, aki a turista szakosztály vezetőjeként örökítette meg az eseményeket.

A másolat híven követi a diktandó füzetbe rótt eredeti szöveget, csak a változó helyesírási szabályok szerint korrigáltunk.

Így látszott a Goznakó, immár TV-toronnyal, a Szemenik-csúcs szikláiról 1975 telén

1934 évi július hó 29-én, vasárnap.

Kirándulás a Vertopia tóhoz.

Indulás reggel 6 órakor.

Túravezető: Brindza József

Részvett kb. 150 – 160 személy. Különböző időben, több helyről indultak a kirándulók, az E.K.E. által hirdett első kirándulásra.

Madárdaloz szép reggel vettük – először mint az E.K.E. tagjai – hátunkra régi barátunkat, a hátizsákot. Az út a Vertopiaig ösmerősként üdvözölte a dalos-hangos kirándulók csoportjait.

Régi barátunk, az öreg Vertopia, hívógalog csillogtatta fodros hullámaival – mint az anya gyermekét, ölelte át testünket hús hulláma. Késő estig víg zeneszó mellett strandolt-játszott-napozott, örült a természet isteni szépségének a kirándulók tábora.

Este 8-kor a Bründlin keresztül vonult haza a turista áradat, egy feledhetetlen nap emlékével szívében.

1934 évi augusztus hó 5-én.

Autó-kirándulás a „Muntele Semenice”-re és „Brázovára”

Indulás reggel 3³⁰ órakor.

Túravezető: Brindza József

Részvett 66 személy, 2 teherautón. Taxa 65 lej személyenként.

Némi (30 perc) késéssel indult el az E.K.E. első nagyobb túrája. Tekintve a nagyszámú résztvevőt, a túra lebonyolítása némi zökkenőkkel történt, ami a kezdet nehézsége s a tapasztalatlanság rovására írható. A közönség sem volt pontos s így megtörtént az a sajnálatos tény, hogy rajtunk kívül álló okokból, néhányan későn érkezve, lemaradtak.

A túra maga, szép erkölcsi sikert hozott. Vidám hangulatban indult a két tömött autó s Reșițaig a rossz út dacára simán ment az ügy. Reșițătól vadregényes erdőn, patak mentén vitt az út Văliug (Ferenczfalva) felé, ahova pár perccel 7 óra után érkeztünk. A nagyon rossz úton néhány km-t tettünk autón, azonban tovább az autós – Prislop erdővédlakig – nem volt hajlandó vinni. Innen a Munte Semenice gyalog indult a társaság.

Meredek hegyiösvényen kezdődött meg az út a hegy 1442 méter magasán fekvő csúcsáig. Tekintve, hogy a társaság nagyobb része gyakorlatlan kirándulókból állott, lassan s némi nehézséggel jártunk. 12 óra után felért a társaság a Semenice csúcs háromnegyed magasában levő menedékházhoz. A jóvizű forrás mellett letelepedve pihent és ebédelt a társaság. Az ebéd és pihenő visszaadta az egyesek már tűnő jókedvét s egy órai pihenő után folytattuk az utat, fel a Piatra Semenice csúcsára.

Fenséges magasságban, málnabokroktól szegélyezett úton mentünk fel a csúcsra, ahol csodás látvány tárult a társaság szeme elé. Az egész vidék, mint egy fenséges panoráma tárult itt a szemünk elé; erdő-koszorúzza hegyek, köztük falvak: Wolfsberg, Weidenthal, stb. – jól láthatók. Jól látható volt a Piatra Semenice testvércsúcsa a Piatra Gazea is, mely néhány száz méterre nyugatra feküdt tőlünk.

Egy órás pihenő alatt, a természeti erők pompás változatai gyönyörködtettek: a percenként változó felhőzet, hol derülten hagyta a napos eget, hol ködszerűen vont be percek alatt az egész tájat, éjszakai sötétet varázsolván, hogy percek múlva újra napsütésnek adjon helyet. Ködszerű fehér felhők futottak el méternyi távolságban, elérhető közel közöttünk, mintha a meseország csodái valósulnának meg előttünk.

A Semenice csúcs mint királyi korona, sziklakoronával van koszorúzva. Az orom sziklakoronája körül óriási szikla darabok heverésznek, mintha óriások hordták volna őket ide fel a felhők birodalmába. Az orom alatt 30 – 40 méterre a lejtőn, parányi kis tavacsokból üdítő friss források kristályvize buzog elő. Friss vizet szűrösölve élveztük: forrás 1420 méteren, a felhők között!

(folytatás a második oldalon)

Útjelző – Az Erdélyi Kárpát Egyesület Bánsági Osztályának negyedévenként megjelenő ismertetője – Térítés nélkül terjesztendő
Szerkeszti: Illés Mihály – Telefon: e - mail: utjelzo@ekeban.ro